

“Şiddet Sarmalında
Fransa” Yuvarlak Masa
Toplantısı Raporu

“Şiddet Sarmalında Fransa” Yuvarlak Masa Toplantısı Raporu

Diplomasi Vakfı tarafından gerçekleştirilen “Şiddet Sarmalında Fransa” yuvarlak masa toplantısı, alanında uzmanlar, akademisyenler ile vakıf çalışanlarının katılımıyla tamamlanmıştır. 7 Temmuz 2023 tarihinde düzenlenen yuvarlak masa toplantısına dâhil olan katılımcılar listesi şu şekildedir:

Doç. Dr. Oğuzhan Bilgin – Diplomasi Vakfı Direktörü

Saadet Oruç – Cumhurbaşkanı Başdanışmanı

Doç. Dr. Şuay Nilhan Açıkalın – Diplomasi Vakfı

Doç. Dr. Deniz Tansi – Yeditepe Üniversitesi

Dr. Fethi Ufuk Özışık – Marmara Üniversitesi

Elif Şahin – Diplomasi Vakfı

Fransa’da yakın zamanda yaşanan gelişmeleri uluslararası siyaset, toplumsal dinamikler ve demokrasi - ifade özgürlüğü tartışmaları bağlamında değerlendiren toplantının katılımcılarından Doç. Dr. Şuay Nilhan Açıkalın Fransa’da ifade özgürlüğü veya sosyal

medya özgürlüğü bağlamında “Fransa’nın kendi kavramsallaştırmaları üzerinden üçüncü ülkeleri eleştirmelerine rağmen gerçekte Fransa’da bu özgürlüklerin bulunmadığından” bahsetmiştir. Dünyanın Fransa’ya bakış açısının artık eskisi gibi olmadığına da değinerek örnek olarak Dünya Kupası’na yer vermiş ve Fransa’nın bu alanda bile desteklenmediğini dile getirmiştir. Bu konuya Fransa’nın dış politikasının da neden olduğundan bahsetmiştir. “Fransa’nın iç politikasındaki kibirinin dış politikaya yansımaya” değinmiştir.

Diplomasi Vakfı’ndan Elif Şahin 27 Haziran 2023’te, 17 yaşındaki Nahel M.’nin dur ihtarına uymadığı için polis kurşunuyla hayatını kaybetmesi sonucu başlayan protestoların Fransa’da geçmişte yaşanan olayların bir devamı olduğundan bahsetmiştir. Bu sürecin tarihsel boyutuna da değinerek, “Fransa banliyölerine 1980’lerin başından bu yana huzur hiç gelmemiştir. Ülkenin politik hafızasına “banliyö sorunu” olarak yerleşen ve üç kuşaktır kar topu gibi büyüyen öfkenin heyelanına 27 Haziran günü şahitlik ettik. Bu öfke, geçmişte de sıklıkla görülmüştür. 1981’de Lyon’da başlayan ilk büyük banliyö ayaklanmasının da önemli sonuçları olmuş; 1983 yılında ırkçılık karşıtı ve eşitlik için mücadele yürüyüşüne zemin hazırlamıştı. Elbette dönemin koşulları bugünden çok farklıydı. 1981’de sosyalist lider François Mitterrand Cumhurbaşkanı seçilmiş, Fransız Komünist Partisi ile ortak hükümet kurmuştu. Paris çevresinde, göçmen ve işçi sınıfının yaşadığı bölgelerde yerel yönetim büyük ölçüde Komünist Parti’nin elindeydi. Fransa solu için göçmen meselesi aif oldukları kökene bakılmaksızın önemli gündem konularından biriydi. Ancak Sovyet rejimlerin çökmesiyle başlayan yeni siyaset iklimi Avrupa’yı da etkisi altına almaya başlamış; aşırı sağın yükselişe geçtiği bu dönemde “banliyöler” de sağ ve sol cephe arasında bir ideolojik çatışma alanı haline gelmişti.” 27 Ekim 2005’te Paris’te polis kontrolünden kaçan iki göçmen gencin saklandığı trafoda elektrik akımına kapılması sonrası yaşamını yitirmesine değinerek ülkede Kasım 2005’te OHAL kararı alınmasıyla eski Cumhurbaşkanı, dönemin İçişleri Bakanı olan Nicolas Sarkozy’nin banliyöleri “basınçlı suyla temizleme” sözü verdiği süreçte, Fransız İç İstihbaratı’nın yayımladığı bir raporda “banliyölerde yaşayan gençler sadece etnik ve coğrafi kökenlerine değil aynı zamanda Fransız toplumundan sosyal dışlanmışlığa karşı kuvvetli bir kimliksel hisse sahip”

uyarısında bulunmasına vurgu yapmıştır. 2002 yılından 2010'a kadar 5 kez göçmen yasasının değiştirildiğini, Fransa'da yasal düzenlemelerin hemen hiçbirinin göçmenlerin adaptasyonuna öncelik vermediğini, aksine bu yasal düzenlemelerin göçmenlerin toplumdaki ayrışmasını pekiştirecek yaptırımlar içeren yasal düzenlemeler olduklarını vurgulamıştır. Özellikle 11 Eylül olaylarıyla Avrupa'da da yükselmeye başlayan İslamofobinin, 2015 yılında Fransa'da yaşanan terör olaylarıyla zirveyi gördüğünü dile getirmiştir. Toplantının ikinci bölümünde Fransa'da polis tarafından öldürülen 17 yaşındaki Nahel'in öldürülmesinden önce de, sadece geçen sene trafik çevirmesinden polis tarafından öldürülen insanların sayısının 13 olmasının da dikkat çekici olduğu vurgulanmıştır. Ayrıca Fransa'da sosyal medya platformlarının örgütlenme açısından kullanılmasına da sarı yelekliler hareketi örneğini vererek, bu hareketin Facebook sosyal medya platformu üzerinden örgütlendiğini ve o zaman da sosyal medyada filtrelemeye yönelik çok tartışma yaşandığını dile getirmiştir.

Dr. Fethi Ufuk Özışık, toplantının birinci bölümünde Fransa'da göçmenlere yönelik politikaların entegrasyona yönelik olmasının söz konusu bile olmadığı hatta asimilasyon bile yapamayacak kadar zalim ve insani olmayan politikalar olmadığına değinmiştir. İkinci bölümde, Dr. Fethi Ufuk Özışık, batı medeniyetlerinin kendinden olmayanla yaşayabilmeyi üretebilecek bir felsefeye sahip olmadığından, demokrasi, insan hakları ve refah gibi kavramların Batı için kendi gibi olan yerel beyazların sahip olabileceği kavramlar olması tutumundan bahsetmiştir. Toplantının bir diğer bölümünde Fransa'nın Türkiye'nin dış politikadaki atılımları ve jeopolitik gelişmelerinden rahatsız olması ve bu konunun Türkiye'nin hedef alınmasına neden olduğunu vurgulamıştır. Afrika'daki gelişmelerin Türkiye tarafından insani bir kamu diplomasi tarzıyla yönetilmesinin Fransa'yı rahatsız ettiği ve Fransa'nın bu bölgedeki ekonomik çıkarlarını baltaladığı vurgusunu yapmıştır.

Cumhurbaşkanı Başdanışmanı Saadet Oruç, Fransa'da ortaya çıkan son gelişmelerin, yönetenlerin ettiği tohumların patlama noktasına gelmesiyle ortaya çıkmasına değinirken, Fransa sokaklarında göçmen kökenli gençlerle otoriteler arasında bir kırılma söz konusu olduğunu dile getirmiş, Le Pen'in, kamuoyu araştırmalarına göre Macron'un önüne geçtiği dönemde, Le Pen ile

yarışabilmek için Macron'un, belki de daha güvenlikçi politikalar izleyecek konuma gelebilecek olması ve durumu ileride daha da vahimleştirebilecek bir konuma getirebilmesine değinerek, genel olarak bakıldığında Fransa'ya yasa dışı yollardan gelmeye çalışan göçmenlerin boğularak ölmeleri ve kurtulanların ise Fransa'da yaşamlarını idame ettirirken hiçbir söz söyleme haklarının olmadığından bahsetmiştir. Aşırı sağın başta göçmenler, yabancılar ırkçılık ve İslam düşmanlığı konusundaki yaklaşımlarının Avrupa'nın ve dolayısıyla Fransa'nın da merkez siyaseti haline gelmesi, Fransa'da yaşanan son olaylar, bu durumun sokaktaki insana yansımalarının bir sonucu olarak konuları değerlendirmeye almıştır. Fransa'da gerçekleşen yakın zamandaki gelişmelere Wall Street Journal'da çıkan bir haber örneğini vererek Fransa'da Afrika ve Arap kökenli olan kişiilerin beyaz kökenlilere kıyasla üç kat daha fazla polis kontrolüne takıldığı bilgisini vermiştir. Fransa'nın sosyal medya ile ilgili aldığı kararlar ile ilgili olarak bu tür kontrol sisteminin daha önce de yapıldığı ve bu tür bir kararın aslında sadece yakın zamanda gündeme gelmediğini de vurgulamıştır. Tunus'ta Yasemin Devrimi ve Paris Charles de Gaulle gibi iki olayı karşılaştırarak sosyal medya kullanımında Tunus'taki olaylarda sosyal medya kullanımının daha yaygın olduğunu Batı'da ise sansüre yer verildiğini dile getirmiştir. Toplantının son kısmında bahsedilen Paris'te gerçekleşen PKK Terör rgtnn gösterisine Fransız polisinin yakın zamanda yaşanan olayda gösterdiği şiddeti göstermediğine de değinilmiştir. Türkiye'de demokrasi ve eşitlik kavramlarına, Batı'nın Türkiye'ye karşı eleştirel bir tavırla kendini konumlandırıdığı konusu ile ilgili olarak, Saadet Oruç Türkiye'de kadın statüsü konulu katıldığı bir toplantıya yer vererek, Avrupa Parlamentosu raporları ve AB Komisyon raporlarında bile eşitlik, kadın istismarı gibi konularda Fransa'nın ne kadar geride olduğunun vurgusunun bu raporlarda yer aldığını da belirtmiş, Fransa'nın bu alanda sınıfta kaldığının da altını çizmiştir. Türkiye'nin ve Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın Batı'nın hedefi olmasının en büyük bir nedeninin de demokrasi, özgürlük ve İslam kelimelerinin bir arada anılmasının Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın sağladığını belirtmiştir.

Doç. Dr. Deniz Tansi bulunduğumuz çağın enformasyon ağı olması ile beraberinde sosyal medyanın bir özgürlük alanı olup olmadığını tartışarak konuşmasına başlamıştır. "Bir sosyal medya

platformu olan Twitter'ın ticari bir şirket olduğu ve Twitter yoluyla siyaset yapmanın, bir iktidarın değişimini hedeflemenin siyaset yapma zafiyeti olduğunu" dile getirmiştir. Sosyal medyada bir kesimi linç etmek, birilerini hedef belirlemek, düşmanlaştırmak, ötekileştirmek gibi davranışların sosyal medyanın pekiştirdiği eylemler haline geldiği ve sosyal medyanın kötüye kullanımının şiddet olaylarında çok tehlikeli olabileceği ve bu tür olaylardaki tepkileri besleyebileceğine değinmiştir. Sosyal medya bir özgürlük alanı mı kontrol alanı mıdır bu mecrada kanaat önderleri kimdir ve kimler bu olayları başlatır, ırkçı, düşmanlaştırıcı, ötekileştirici söylemlerde sosyal medya bu aşamada nerededir sorularının altını çizmiştir. Batı ile Türkiye'nin sosyal medya yasalarını kıyaslayarak "geçmişte bazı kesimler tarafından Türkiye'deki sosyal medya yasasının demokratik özgürlüklerin askıya alınması gibi değerlendirildiğini fakat Fransa'nın sosyal medya ve kontrol mekanizması açısından aldığı aksiyonlarda bu kesimin ne tür bir reaksiyon vereceğininin de merak konusu olduğunu" dile getirmiştir. Tartışmaya Fransa'daki demokrasi ile Türkiye demokrasisi kıyaslandığında "Türkiye'nin Fransa'dan bu konuda çok daha ileride olduğunu" eklemiştir

Diplomasi Vakfı Direktörü Doç. Dr. Oğuzhan Bilgin toplantının ilk bölümünde konuşmasına şu şekilde başlamıştır: "2008 Krizi ile iyice ağırlaşan ekonomik koşullara ilaveten 11 Eylül sonrası Batı'nın "öteki»sini Müslümanların oluşturduğu hâkim kültürel ve siyasal söylem, Avrupa'da ve Fransa özelinde yabancı düşmanı- İslam düşmanı siyasal / toplumsal atmosferin yaygınlaşmasını mümkün kılmıştır." Aşırı sağ hareketlerin, uzun süredir Fransa'nın merkez siyasetçileri tarafından ötekileştirildiğinin de altını çizerek, Fransa'daki merkez kanadın siyasetçilerinin merkez siyasetin ırkçılara karşı bir sigorta niteliğinde olduğunu vurgulayıp, kendi siyasetlerini hem Fransa'da hem de Batı dünyasında meşrulaştırma yoluna gittiklerini belirtmiştir. "İrkçılığın, diğer bir deyişle İslam karşıtlığının bizzat sistemin kendisinin ürettiğini ve söz konusu aşırı sağın bizzat kendisinin bu 'merkez' siyasetten beslendiği gerçeği iskanlanmaktadır. Üstelik de Fransa gibi örneklerde de görüldüğü üzere bu öyle yeni gelmiş sığınmacılara karşı oluşturulmuş bir düşmanlık üzerinden değil, birkaç kuşaktır Fransa'da doğmuş, uzun zaman önce bizzat Fransız sömürgecilik sisteminin

bir parçası olarak ucuz-işgücü olarak Fransızlar tarafından Fransa'ya getirilmiş insanların çocuklarının kimliğine, kökenine ve dinine karşı yapılmaktadır.”

Doç. Dr. Oğuzhan Bilgin konuyla ilgili, “hem Avrupa'daki başta Müslümanlar olmak üzere tüm diğer göçmen kökenlilere hem de Batı dışı millî-devletlere bu şekilde ölüm gösterilerek sıtmaya razı edilmekte ve son derece adaletsiz ve insani olmayan politikalar ne yazık ki Fransa'da yükselişe geçmektedir” vurgusunu yapmıştır. Toplantının ikinci bölümünde, yakın zamanda Fransa'da yaşanan olaylar ve göçmenlerin durumunun Türkiye'deki göçmenlerle karşılaştırılması konusuna değinerek Türkiye'deki muhalif kesimin Türkiye'ye göçmenlerin girmesiyle demografinin bozulduğu, göçmenlerin içeride şiddete yöneldiği ve bunun sonucu olarak da Fransa'daki ayaklanmalarının bir benzerinin de Türkiye'de olacağı hakkındaki propagandaları ve özellikle bunun sosyal medyada sürekli gündeme getirilmesinin ne kadar hatalı olduğu ve iki ülkenin ne geçmişlerinin ne de şu anki göçmen politikalarının benzerlik taşımadığını dile getirmiştir. Konuşmasına “Fransa sömürgeci bir devletken Türkiye tarihinde hiçbir zaman sömürgecilik olmamıştır. Tam tersine Türkiye her zaman sömürgecilik karşıtı olmuştur ve sömürgecilik bizim tarihimizde olmayan birşeydir.” diyerek devam etmiş ve bu konuyu katılımcılarla beraber değerlendirmiştir. Bir diğer konu da Avrupa'da milliyetçiliğin sığınmacı karşıtlığı olması ve aslında Türkiye'de bu durumun hiçbir benzerlik taşımasıdır. Özellikle Türkiye'nin 2023 seçimleri öncesinde, seçim propagandası parçası olarak muhalif kesimin milliyetçi seçmenin oyunu almak amaçlı sığınmacı karşıtlığı mesajının verilmesidir. Milliyetçilik sığınma karşıtlığıdır söylemi Batı'da geçerli olmasına rağmen bu Türkiye'de geçerli değildir vurgusu da yapılmıştır.